

Täysistunto

Tiistai 29.3.2022 klo 14.00—21.30

3. Ajankohtaiskeskustelu kansainvälisen yhteisön reaktioista Venäjän hyökkäykseen

Keskustelualoite KA 9/2022 vp

Keskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Päiväjärjestyksen 3. asiana on ajankohtaiskeskustelu kansainvälisen yhteisön reaktioista Venäjän hyökkäykseen.

Ulkoministeri Pekka Haaviston puheenvuoron jälkeen myönnän harkitsemissani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja, minuutin mittaisia. Vastauspuheenvuorot varataan täysistunnossa V-painikkeella. Keskusteluun varataan aikaa noin 45 minuuttia.

Avaan keskustelun. — Ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Helmikuun 24. päivänä YK:n turvallisuusneuvosto oli kokoontunut Venäjän puheenjohtolla hätäistuntoon Ukrainan tilanteesta, kun saatiin tieto Venäjän hyökkäyksestä Ukraina.

Kansainvälinen yhteisö reagoi Venäjän hyökkäykseen Ukrainaan näkyvästi ja voimakkaasti. YK:n pääsihteeri António Guterres tuomitsi Venäjän hyökkäyksen. EU ja sen keskeiset kumppanit vastasivat Venäjän hyökkäykseen pakotteilla ennen näkemättömän vahvasti, nopeasti ja yhtenäisesti.

Kun hyökkäyssodan aloittaja oli yksi YK:n turvallisuusneuvoston pysyvistä jäsenistä, ei turvallisuusneuvosto Venäjän veto-oikeuden vuoksi pystynyt sopimaan toimenpiteistä. Tällöin kutsuttiin koolle YK:n yleiskokouksen hätäistunto. Se hyväksyi 2. maaliskuuta 141 maan enemmistöllä tärkeän päätöslauselman. Venäjän ohella vain neljä valtiota äänesti vastaan, 35 maata pidättäytyi.

Myös YK:n ihmisoikeusneuvosto on tuominnut jyrkästi Venäjän hyökkäyksestä johtuvat ihmisoikeus- ja humanitäärisen oikeuden loukkaukset. Se perusti tutkintakomission keräämään tietoa näistä loukkauksista. Suomella on nyt tärkeä rooli YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsenenä.

Arvoisa puhemies! Humanitäärisen avun koordinoinnissa ja pakolaiskriisin hoitamisessa YK:n järjestöillä on keskeinen rooli. Sodan jatkuessa on tärkeää säilyttää kansainvälisen yhteisön laaja tuki Ukrainalle. Tämä vahvistaa myös Ukrainan asemaa meneillään olevissa neuvotteluissa tulitauosta ja rauhasta. Näitä neuvottelujahan paraikaa käydään Istanbulissa.

YK:ssa äänestyksestä pidättäytyneiden maiden joukossa olivat niin Kiina, Intia, Etelä-Afrikka, Iran, kuin myös useita Afrikan maita. Tämä herättää suurta huolta.

Afrikan maiden on ollut vaikea ottaa kantaa Ukrainan sotaan. Silti noin puolet Afrikan maista on äänestänyt Venäjän toiminnan tuomitsevien päätöslauselmien puolesta. Empi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2022 vp

misen taustalla on pyrkimystä puolueettomuuteen ”eurooppalaisessa kiistassa”, suhteet Venäjään ja myös vanha kolonialismin ajan kuorma.

Sota kuitenkin koskee myös Afrikkaa monella tavalla. Muun muassa energian hinnannousu ja ruokaturvan järkkäminen lisäävät osaltaan yhteiskunnallista epävakautta. Toisaalta vihreän siirtymän nopeuttaminen voi avata myös Afrikan mantereella uusia näkymiä.

Arvoisa puhemies! Venäjän aloittama sota on hyökkäys koko kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää vastaan. YK:ssa ja eri kansainvälisissä järjestöissä tulee osoittaa, että räikeillä kansainvälisen oikeuden ja humanitäärisen oikeuden loukkauksilla on seurauksensa. Sotatoimien tietoinen kohdistaminen siviileihin ja siviilikohteisiin on sotarikos. Suomi tukee kansainvälisen rikostuomioistuimen, ICC:n, aloittamaa tutkintaa Venäjän mahdollisista sotarikoksista.

Venäjän asemaa kansainvälisissä järjestöissä on rajoitettu monin tavoin, ja Venäjä on jäänyt yhä eristetyimmäksi. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on keskiössä myös Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyjin tämänhetkisessä toiminnassa. Suomi yhdessä 44 muun osallistujavaltion kanssa käynnisti maaliskuun alussa Etyjin ihmisoikeusmekanismiin tutkimaan Venäjän hyökkäyksen humanitäärisiä seurauksia. Tämän niin kutsutun Moskovan mekanismin avulla riippumaton asiantuntijaryhmä tutkii kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön ja humanitäärisen oikeuden loukkauksia Ukrainassa. Asiantuntijat keräävät tietoja myös Venäjän mahdollisista sotarikoksista ja ihmisyyttä vastaan tehdyistä rikoksista.

Euroopan neuvoston ministerikomitea lakkautti Venäjän jäsenyyden järjestössä 16.3. lähtien perussäännön 8. artiklan mukaisesti parlamentaarisen yleiskokouksen, PACEn lausunnon pohjalta. Venäjän Euroopan neuvoston jäsenyydelle ei katsottu olevan arvopohjaisessa järjestössä enää edellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: EU-maiden vahva tuki Ukrainalle sen jouduttua Venäjän hyökkäyksen kohteeksi on auttanut hyökkäyksen hidastamisessa ja pysäyttämässä, ja se tekee Ukrainasta vahvemman myöskin neuvotteluissa.

Aseellisen ja humanitäärisen tuen lisäksi Ukraina tarvitsee sekä laajaa diplomaattista tukea aluillaan olevissa neuvotteluissa että massiivista tukea aikanaan jälleenrakennukseen. Tuhotut kaupungit on rakennettava uudestaan, pakolaisista monet tulevat jälleenrakennuksen myötä palaamaan aikanaan kotiseuduilleen.

Venäjän sotatoimet ovat rapauttaneet ne rakenteet, joita kylmän sodan jälkeisessä Euroopassa on pidetty kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestyksen peruskivinä. Luottamus voi kadota hetkessä, ja sen rakentaminen uudelleen sodan päätyttyä voi viedä vuosia tai vuosikymmeniä.

Kaikissa olosuhteissa kanavat yhteydenpitoon ja dialogiin on säilytettävä, mutta edessä on mittava projekti: eurooppalaisen turvallisuuden ja vakauden palauttaminen Venäjän hyökkäyssodan jälkeen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia ulkoministerille. — Ja mennään keskusteluun, ja avataan se niin, että edustaja Tuomioja, olkaa hyvä.

14.06 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On ollut todella kiitettävää, mitenkä voimakkaasti ja yksiselitteisesti niin YK:n selvä enemmistö kuin Euroopan unioni ovat tähän sotaan reagoineet. Minusta on tärkeätä, että tästä pyrittäisiin nyt muodos-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2022 vp

tamaan myöskin siltä kannalta ennakkotapaus, että tämä ei ole ensimmäinen eikä valitettavasti varmaan viimeinenkään tällainen kansainvälisen oikeuden loukkaus, johonka liittyy sotarikoksia. Niitä on valitettavasti ollut sodanjälkeinen historia meillä täynnä. Mutta ei ole ollut aikaisemmin näin lähellä Euroopan sydäntä ja meidän omia rajojamme tällaista tapausta. Senkin vuoksi olisi nyt tärkeätä, että pystyisimme rakentamaan kansainvälisesti sellaisen järjestelmän, joka reagoi kaikkiin tällaisiin loukkauksiin yhtä vahvasti ja yhtä tehokkaasti kuin se on nyt tässä tapauksessa tehnyt. Mutta kiitoksia Suomen hallituksen toiminnalle tässä asiassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Halla-aho, olkaa hyvä.

14.07 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Istanbulissa käydään tosiaan parhaillaan rauhanneuvotteluja. Neuvotteluratkaisun hakemisessa on kuitenkin useita ongelmia, joista ensimmäinen on se, että mihinkään, mitä Venäjän sanoo tai lupaa, ei voi luottaa. Toinen ongelma on se, että neuvottelemisen Venäjän vaatimuksista antaa väärää legitimizeettiä Venäjän vaatimuksille. Venäjällä ei ole oikeutettuja vaatimuksia. Jos Venäjälle annetaan mitään, se paitsi on väärin myös lähettää jokaiselle roistovaltiolle viestin, että hyökkäyssota kannattaa: vaikka ei saisi kaikkea, voi saada jotakin.

Arvoisa puhemies! Meidän on ajateltava tämän hetken lisäksi myös tulevaisuutta. Meidän pitää tehdä kaikkemme sen eteen, että Venäjä ei voita sodalla mitään vaan häviää kaiken. Tämä tarkoittaa lisää ja tehokkaampia aseita Ukrainalle ja Venäjän sotapotentiaalinsa tuhoamista kauppasaarrolla. Samoin venäläisten hävitysvimmaa pitäisi hillitä [Puhemies koputtaa] tekemällä selväksi, että ulkomailla jäädytetyt venäläiset varat käytetään Ukrainan jälleenrakentamiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Virolainen, olkaa hyvä.

14.09 **Anne-Mari Virolainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Momenkeskiseen kansainväliseen sääntöpohjaiseen järjestelmään on luotettu. Valitettavasti tämä Venäjän aggressiivinen toiminta on rapauttanut tämän luottamuksen, ja valitettavasti toimintakyky useissa kansainvälisissä järjestöissä on täysin halvaantunut. Kuten ministeri kuvasitte, YK:n turvallisuusneuvosto ei ole pystynyt vaikuttamaan Venäjän toimintaan juuri tämän veto-oikeuden takia, eivätkä YK:n yleiskokouksen julistukset tuo tulitaukoa tai rauhanturvajoukkoja Ukrainaan.

Tämä YK:n 80 vuotta vanha arkkitehtuuri on voimaton, mutta se ei tarkoita sitä, että kansainvälistä oikeutta ei kunnioitettaisi. Siksi kysynkin teiltä, ministeri: miten Suomi voi vaikuttaa siihen, että kansainvälinen oikeus toteutuu ja näihin vakaviin rikoksiin syyllistyneet ihmiset saadaan kansainvälisen rikosoikeuden eteen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vehviläinen, olkaa hyvä.

14.10 **Anu Vehviläinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansainväliseen yhteisöön kuuluu erittäin monia eri organisaatioita: YK:ta, WTO:ta, Euroopan neuvostoa ynnä muuta. Suomelle on ollut varmasti tärkein ulkopoliittinen viitekehys sieltä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2022 vp

meidän EU-jäsenyydestä 1995 lähtien nimenomaan EU, ja kysyisin ministeriltä siitä, kun käsitykseni mukaan EU:n piirissä pohditaan myös yhteistä näkemystä, yhteistä linjausta siitä, miten tähän Venäjän toimintaan nyt pitäisi yhteisesti suhtautua, ja pidän sitä todella tärkeänä, koska esimerkiksi EU:n piirissä viime viikot ovat osoittaneet, että pystytään hyvin yhtenäisiin päätöksiin pakotteiden osalta ja monissa muissa asioissa. Miten tässä kohtaa aiotaan toimia? Voitteko kertoa jotain konkreettista jo nytten?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

14.11 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo Krimin miehityksen aikaan Euroopan neuvostossa käytiin vakava keskustelu Venäjän mahdollisuudesta jatkaa järjestön jäsenenä. Silloin kuitenkin nähtiin, että Venäjän kansalaisten oikeus päästä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen valittamaan ja saada asioitaan sinne käsitteelyyn oli niin tärkeä, että dialogia haluttiin jatkaa. Venäjän hyökkäys Ukrainaan oli kuitenkin viimeinen niitti, ja PACEn kokouksessa 15.3. yleiskokous näki ja linjasi, että Venäjä pitää Euroopan neuvostosta erottaa. EIT:n käsittelyn mahdollisuus jatkuu vielä puoli vuotta. Pitäisin tärkeänä, että Venäjän kansalaisyhteiskuntaa, ihmisoikeuspuolustajia ja vapaata mediaa kohtaan etsitään kuitenkin keinoja, kuinka heitä voidaan jatkossa tukea.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kyllönen, olkaa hyvä.

14.12 **Merja Kyllönen vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Lämpimät terveiset ministerillemme IPU:n kokouksesta. Keskustelut kollegojen kanssa saivat muistamaan sen, että sodan jäljet ovat aina pitkät ja vahingot ovat korvaamattomia ihmishenkien menetysten osalta, ja monet kollegat Afrikasta muistuttivat niistä sodista, mitä on käyty aiemmin, ja siitä rauhantyön tarpeesta, mikä on väistämätöntä joka ikisenä päivänä. Ehkä se isoin kysymys siellä kokouksessa oli, kuka tänä päivänä tekee rauhantyötä, kuka muistaa pienet ja isot konfliktit, kuka on valmis nousemaan puolustamaan ihmisiä arkisessa elämässään ja turvaamaan heidän elämänsä — ja ehkä isoimpana kysymyksenä nälkäkriisi ja huoli siitä, leviääkö nälänhätä varsinkin Afrikassa tulevina vuosina. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sedan ledamot Biaudet.

14.13 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Venäjän julma sota Ukrainassa tuhoaa koko Ukrainaa, mutta aivan erityisesti se on kohdistunut siviileihin — iskut ovat kohdistuneet muun muassa sairaaloihin — ja tällaisessa tilanteessa tietenkin humanitääristen järjestöjen mahdollisuudet toimia ovat aivan erityisen tärkeitä. Tiedetään, että kansainvälisten pakolaisten, Ukrainasta pois tulevien määrä on miljoonissa, mutta myös maan sisäinen pakolaisuus on miljoonissa, arvioidaan nousevan jopa 12 miljoonaan. Suuri puute on lääkkeitä, mutta myöskin hoitajista ja sellaisista, jotka auttavat ihmisiä. Polarisaatio maailmassa näyttää olevan niin, että humanitääristen järjestöjen on vaikeampi toimia kuin ennen ja niiden puolueettomuutta epäillään herkästi. Miten esimerkiksi Pohjoismaat voisivat turvata ja vahvistaa [Puhemies koputtaa] humanitääristen järjestöjen toimintamahdollisuuksia kaikissa tilanteissa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2022 vp

14.14 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme nähneet sen, että niin Euroopan neuvosto kuin YK, elikkä hyvin keskeiset kansainväliset sääntöpohjaiset järjestelmät, ovat nyt sitten siinä tilanteessa, että niiden toiminta on valitettavasti rumpautunut, ja YK:n turvallisuusneuvoston pysyvien jäsenten perustuminen toisen maailmansodan voittajavaltioihin osoittautuu tässä tilanteessa toimimattomaksi järjestelmäksi. Olisinkin kysynyt ulkoministeriltä: onko kansainvälisessä yhteisössä keskusteltu, millä tavalla tätä järjestelmää voitaisiin uudistaa, millä tavalla YK:ta voitaisiin tällaisessa tilanteessa uudistaa? Erityisesti on huoli siitä, että humanitäärisen suojelunkaan tähden minäkäänlaisiin interventioihin ei voida mennä YK:n puolelta, koska on jäsenvaltioita, joilla on veto-oikeudella mahdollisuus estää tämä, ja tämä aiheuttaa [Puhemies koputtaa] jatkuvaa kärsimystä siviileille tälläkin hetkellä Ukrainassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

14.15 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Kylmän sodan aikana maailma toimi kahden navan, Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton, välillä. Nyt samaa asetelmaa haetaan Yhdysvaltojen ja Kiinan välille. Kiinan tavoitteena on pitää Yhdysvaltoja, Eurooppaa ja koko läntistä maailmaa taloudessa varpaillaan syventämällä yhteistyötä Venäjän, Intian ja Turkin kanssa.

Turkki on todellinen moniottelija: se haluaa säilyttää välit niin Ukrainaan kuin Venäjään. Se myy Ukrainalle huippuaseita, moderneja lennokkeja, ja ottaa venäläisten oligarkkien huvijahdit satamiinsa turvaan. Turkki ja Venäjä ovat usein olleet eri puolilla maailmansodissa mutta säilyttäneet silti välinsä. Nyt Turkki yrittää ottaa roolia rauhanvälittäjänä Ukrainan—Venäjän sodassa. EU:hun Turkkiä tuskin otetaan ihan heti, mutta se ei heittä haittaa, koska Turkki saa miljardeja euroja vuodessa EU:lta pitämällä sinne pyrkivät pakolaiset maassaan.

Ministeri Haavisto, miten analysoitte Turkin tilannetta ja sitä, [Puhemies koputtaa] jos Suomi joskus hakisi Nato-jäsenyyttä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt ministeri Haavisto tähän väliin, kolme minuuttia vastauksia, olkaa hyvä.

14.16 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Kiitos erittäin hyvistä kommenteista ja joistakin kysymyksistä myöskin. — Edustaja Virolainen kysyi, miten Suomi vaikuttaa niin, että kansainvälinen oikeus toteutuisi: Kaikissa niissä elimissä, joissa nyt olemme, ICC:tä tuemme. YK:n ihmisoikeusneuvostossa olemme nostaneet esiin nämä sotarikosaspektit tähän liittyen, ja toivomme tietysti muiden EU-maiden ja muidenkin maiden tekevän samoin.

Edustaja Vehviläisellä oli kysymys tästä EU:n yhtenäisyydestä, ja kyllä, tämä on hyvin monessa paikassa todettu, että EU on tavallaan nyt sitten lähes rintamavastuussa. Olemme tukeneet myöskin aseellisesti tämän European Peace Facilityn kautta Ukrainaa, ja eurooppalaiset maat ovat toimineet tässä hyvin yhtenäisinä.

Edustaja Hopsu otti esille kansalaisjärjestöjen ja kansalaisaktiivien roolin Venäjällä: Kun Euroopan neuvoston jäsenyys ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mahdollistamat asiat poistuvat, niin totta kai huoli kansalaisaktivisteista on suuri, ja ennen kaikkea tä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2022 vp

män uuden lainsäädännön vuoksi, joka vielä tekee rikolliseksi sitten esimerkiksi sota-nimikkeeseen käyttämisen tästä Venäjän aloittamasta sodasta.

Edustaja Kyllönen, mainitsitte nälkäkriisiasian Afrikassa, ja tämä huoli ruokaturvasta alkaa nyt vallata alaa. Ne pelot Ukrainassa, joissa on miinoja, ei ole polttoainetta maataloustyökoneisiin, ei ole ehkä lannoitteita, miehet ovat rintamalla — ei niiltä pelloilta tule satoa tänä vuonna, ja se vaikuttaa koko maailman elintarviketilanteeseen.

Edustaja Biaudet, otitte tavattoman tärkeän asian esille eli kansainvälisten järjestöjen aseman ja myöskin puolueettomuuden. Puhuin viikonloppuna kansainvälisen Punaisen Ristin edustajan kanssa. He pitävät yhteyttä Kiovaan, he pitävät yhteyttä Moskovaan, juuri sen takia, että esimerkiksi sotavankeja autettaisiin tässä tilanteessa, ja se kuuluu kansainvälisen Punaisen Ristin tehtäviin. Meidän täytyy kyllä antaa kaikki tukemme kansainväliselle Punaiselle Ristille ja YK-järjestöjen työlle ja myöskin torjua tätä tarpeetonta kritiikkiä, jonka he kohtaavat tehdessään sitä, mikä heille sopimusten mukaisesti kuuluu, ja näitä järjestöjä tuemme.

Edustaja Essayah, kysyitte vielä, miten YK-järjestelmää voisi muuttaa tai onko siitä puhuttu: Kyllä siitä on puhuttu, Suomikin on puhunut YK-reformista hyvin pitkään. Sen asian niin kuin vastapuoli on ehkä siellä sitten se, että saadaanko järjestö, jossa kaikki maat ovat mukana, vai tulisiko sitten tilanne, että tulisi vaikkapa tällöinen demokraattisten maiden liitto, joka on ollut joskus esillä, mutta sieltä jäisi sitten osa pois. On pidetty hyvänä, että niin Kuubat, Venezuelat kuin Iranitkin ovat YK-työssä mukana, mutta tämä ongelma on, jonka tässä mainitsitte.

Viimeisenä edustaja Harkimo: Olen itsekin käynyt kuukauden sisällä kaksi kertaa Turkissa ja käynyt näitä keskusteluja Turkin kanssa siitä, että he ymmärtävät myöskin Euroopan turvallisuustilannetta ja myöskin Suomeen kohdistuvia paineita, ja kyllä minulle on jäänyt sellainen olo, että Turkki nämä paineet ymmärtää ja Nato-jäsenenä — siinä roolissa — ymmärtää Suomenkin tilannetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Orpo, olkaa hyvä.

14.19 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän järkyttävä hyökkäys rikollisesti Ukrainaa ja sen kansaa vastaan on saanut yhden ainoan hyvän asian aikaan, ja se on se, että kansainvälinen yhteisö laajalla rintamalla — ja Euroopan unioni — on yhdistänyt voimansa, eristänyt Venäjän muusta maailmasta, auttanut Ukrainaa, pystynyt näyttämään sen, mitä seuraa tämänkaltaisesta brutaalista hyökkäyksestä. Tätä pitää jatkaa.

Erinomaista on ollut myöskin se, että Suomi on ollut voimakkaasti mukana tässä liittoumassa ja toiminut ja toimittanut muun muassa aseapua Ukrainaan. Tämä on ollut erittäin merkittävä ja tärkeä päätös — kiitos valtionjohdolle siitä.

Kaksi asiaa: Meidän pitää huolehtia siitä, ettei ole mitään paluuta Venäjän nykyisen johdon, joka hyväksyy sotarikokset Ukrainassa, kanssa samoihin neuvottelupöytiin — ei mitään paluuta niin sanottuun vanhaan normaaliin. Ja toinen asia on se, että meidän pitää ymmärtää se, että meidän täytyy kiinnittyä entistä voimakkaammin kansainväliseen yhteiseen monenkeskeiseen järjestelmään, [Puhemies koputtaa] Euroopan unioniin, ja hakea paikkamme läntisten maiden puolustusyhteisöstä Natosta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2022 vp

14.21 **Sakari Puisto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lännen reaktio tosiaan on ollut hyvin yhtenäinen ja vahva, ja näkisin, että Eurooppa ja Pohjois-Amerikka ja näiden kumppanimaat tulevat muodostamaan yhä tiiviimmän porukan jatkossa. Minkälaisia ratkaisuja sitten esimerkiksi Kiina tulee tekemään, jää nähtäväksi, mutta sillä tulee olemaan hyvin kauaskantoisia vaikutuksia varmastikin tälle vuosisadallekin.

Näkisin, että Suomen osalta ja meidän oman ulko- ja turvallisuuspoliittisen aseman suhteen on tärkeää vahvistaa ja ankkuroida se nimenomaan Nato-jäsenyydellä, jota olen kannattanut pitkään pidäkkeeksi ja myös tuomaan selkänöjää sillä, mitä artikla 5 ja myös yli 900 miljoonan asukkaan yhteisö voivat tarjota. Samalla lainsäädäntöön, kuten tässäkin salissa on puhuttu aikaisemmin, on tärkeää tuoda kiireellisesti hätätilapykälät erilaisten hybridihyökkäyksien varalta, ja kummankin osalta on syytä toimia nyt hyvin määrätietoisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

14.22 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä tilanteessa, jossa olemme, ei varmastikaan ole mitään nopeaa ratkaisua. Voi olla niin, että tulemme elämään jäätyneessä konfliktissa vuosia ellei vuosikymmeniä, ja siihen myös meidän pitää varautua omassa toiminnassamme ja kaikki ne päätökset tehdä täällä sen mukaan.

Mutta kaikkein tärkeintä olisi kuitenkin saada rauha aikaiseksi Ukrainassa, ja myös kansainvälisen yhteisön pitäisi pyrkiä siihen. Miten te arvioitte, arvoisa ministeri, onko kansainvälisellä yhteisöllä kykyä ja mahdollisuuksia pyrkiä lopettamaan tuota sotaa ja saavuttaa rauha? Entä pystytäänkö Ukrainalle takaamaan jonkinlaisia turvakuuita myöskin jatkossa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

14.23 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän tuomittava hyökkäyssota on tosiaan koonnut kansainvälistä yhteisöä ja muistuttanut sääntöpohjaisen järjestelmän tärkeydestä. Yhtenäisyyttä on näkynyt niin EU:n kuin YK:nkin tasolla. Voimakas reaktio on ollut aiheellinen, ja näin eurooppalaisena tunnen suurta kiittolisuuttakin siitä, että myös kaukana täältä se reaktio on ollut vahva.

Yksi voimistunut haitallinen ilmiö, voisi sanoa hyökkäyksen muoto, on disinformaation levittäminen, ja voisinkin kuvitella, että tätä tulemme näkemään myös tulevina viikkoina ja kuukausina Suomessa ja kenties ihan joka puolella maailmaa. Kuulisin mielelläni ministeriltä: miten arvioitte, että kansainvälinen yhteisö on valmis ottamaan vastaan tai ikään kuin reagoimaan, tunnistamaan disinformaatiota, kun sellaista kohtaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

14.24 **Johannes Yrttiaho vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen valtiojohto on nyt varsin kovalla vauhdilla ryhtynyt valmistelemaan maan Nato-jäsenyyttä. [Oikealta: Hyvä! — Hyvä niin!] Siinä tarkoituksessa on liikuttu ahkerasti maailmalla. Tarkoituksena on ollut tunnustella Nato-maiden kantoja Suomen mahdolliseen jäsenyyteen.

Erityinen mielenkiinto tässä suhteessa kohdistuu Turkkiin, jonka torjuvaa suhtautumista osataan odottaa. Ulkoministeri Haavisto, te vierailitte Ankarassa jo helmikuussa ja osal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2022 vp

listuitte maaliskuussa Antalyassa pidettyyn diplomatiafoorumiin. Molemmilla vierailuilla tapasitte muun muassa Turkin ulkoministerin. Turkin presidentti Erdoğan esitti viime viikolla maan EU-jäsenyysneuvottelujen käynnistämistä uudelleen. Turkin jäsenyyttä ei ole katsottu hyvällä maan suurten demokratia- ja ihmisoikeusongelmien vuoksi. Kysynkin: oliko Turkin mahdollinen EU-jäsenyys esillä vierailuillanne, ja onko Suomi ehkä edistämässä Turkin EU-jäsenyyttä vaikuttaakseen maan kantaan Suomen Nato-jäsenyyden suhteen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Adlercreutz.

14.25 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Edustaja Halla-ahon esille nostama ajatus siitä, että jäädytetyt varat tulisi käyttää Ukrainan jälleenrakentamiseen, on monella tavalla perusteltu myös moraalisesti. Itsekin haluaisin tietää, onko tästä keskusteltu, näettekö, että tämä olisi mahdollista.

Muutenhan Venäjä on jäänyt hyvinkin yksin kansainvälisesti, hyvällä syyllä. YK:ssa Eritrea, Syyria, Valko-Venäjä ja Pohjois-Korea tukivat Venäjää mutta ei juuri kukaan muu. Siitä huolimatta pakoterintamassa on jonkin verran aukkoja: Etelä-Amerikka, Afrikka. Molemmat liki kokonaisuudessaan jäävät tämän rintaman ulkopuolelle, myöskin Intia ja ehkä suurimpana tekijänä Kiina. Kiina on viime aikoina ehkä osoittanut hienoista varovaisuutta, ja jokunen kaasuhankekin on tainnut mennä jäihin. Miten te näette, että me Euroopan unionina voisimme tässä auttaa Kiinaa oikeille raiteille ja liittymään siihen kansainvälisten yhteisöjen joukkoon, joka tuomitsee tässä sodan ja yrittää taloudellisin pakottein vaihtaa sen lopettamiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

14.26 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että Suomen tasavallan presidentti ja Suomen ulkopoliittinen johto tällaisessa tilanteessa ovat ottaneet aktiivisen roolin, matkustavat ja tunnustelevat. Puolustusministeriön työryhmä on omissa selvityksissään todennut, että Suomen liittyminen Natoon, mikäli me täällä Suomessa päädyimme siihen, on monimutkainen diplomaattinen ja poliittinen prosessi eikä vähiten siksi, että liittyminen tapahtuisi nyt kireämmässä kansainvälisessä ilmapiirissä kuin aiemmat laajentumiset. Ulkoisesti on olemassa hyvät perusteet lyhentää siirtymävaihetta jäsenhakemuksen jättämisen ja Natoon pääsyn välillä, sillä tänä aikana muun muassa Venäjän vastatoimet voisivat olla vihamielisempiä. Vaikka Naton jäsenet pystyisivätkin sopimaan nopeutetusta jäsenyysprosessista eli niin sanotusta fast track -järjestelmästä, niin siihen liittyy haasteita. Miten yhtenäisiä olisivat muut jäsenmaat? Kuulisin mielelläni [Puhemies koputtaa] ulkoministerin arvio tästä tilanteesta ja näkökulmasta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

14.27 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä Venäjän hyökkäys on paljastanut, aivan kuten täällä monessa puheenvuorossa on käynyt ilmi, että monet maat silti niin sanotusti pelaavat sitä omaa päivänpolitiikkaansa edelleen. Kiinan YK:n suurlähettiläs Zhang Jun kommentoi YK:n yleiskokouksessa, että maita ei pidä pakottaa valitsemaan puolia konfliktissa — eihän tässä nyt ole kyse mistään konfliktista vaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2022 vp

Venäjän brutaalista hyökkäyksestä itsenäiseen maahan omien tarkoituksperiensä vuoksi. Ja edelleen tuossa puheenvuorossaan hän totesi, että maiden aidot turvallisuushuolet pitää ottaa vakavasti — siis ei Venäjällä ole mitään turvallisuushuolia ollut Ukrainasta päin. Haluaisin kysyä, miten Suomi ja EU aikovat reagoida tähän Kiinan tilanteeseen. Olemme ehkä hymistelleet sen asian kanssa muutenkin liikaa jo vuosikautia, siellä on ollut ihmisoikeusongelmia paljon. [Puhemies koputtaa] Olisiko meidän aika puuttua myös Kiinan tilanteeseen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

14.28 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kansainvälisen yhteisön tärkein reaktio Venäjän aggressioon on ollut lännen asettamat kovat talouspakotteet, joihin presidentti Putin ei varmasti uskonut. Venäjän energiantuontia Eurooppaan ei kuitenkaan ole keskeytetty. Venäjä saa Euroopalta satoja miljoonia euroja päivässä sotakassansa. Keskeyttäminen tulisi ilmeisesti liian kalliiksi esimerkiksi Saksalle ja Italialle. Niinpä me nyt sanomme, että takataskussa on uusia kovempia pakotteita. Mutta eikö meidän tulisi tehdä juuri nyt ja heti kaikkemme tämän julman sodan lopettamiseksi? Mitä me vielä odotamme? Putin ja Venäjä jatkavat joka päivä barbaarisia sotarikoksia, tappavat tarkoituksella siviilejä, naisia ja lapsia. Heti stoppi Venäjän energiatuonnille EU-alueelle. Ministeri Haavisto, onko Suomen hallitus tätä mieltä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

14.30 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos, että keskustelussa on noussut niin voimakkaasti esiin myös kysymys ruokaturvasta. Ajattelen nimittäin niin, että ruokaturva on aivan keskiössä puhuttaessa ihmisoikeuksista ja niiden puolustamisesta. Haluaisin kysyä ministeriltä: näettekö, että myös ruokaturvakysymyksissä ja varautumisessa meillä olisi varaa kansainväliselle yhteistyölle ja ehkä erityisesti pohjoismaiselle yhteistyölle? Näen erittäin tärkeänä, että Suomi on lähtenyt nyt vahvistamaan meidän ruoan saatavuutta ja huoltovarmuutta siltä osin.

Kansainvälinen yhteisö on tuominut jyrkästi ja laajasti Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan, ja pidän myös tätä kansainvälisen yhteisön viestiä, yhtenäistä viestiä erityisen merkittävänä. Osaltaan näin laaja rintama oli ehkä yllätys, esimerkiksi YK:n ihmisoikeusneuvoston äänestäessä ihmisoikeuksien rikkomista koskevan tutkimuksen aloittamisesta Ukrainassa — siellä nimittäin [Puhemies koputtaa] vain kaksi valtiolta äänesti sitä vastaan. Haluaisin kysyä, miten me saisimme Ukrainan hyökkääjät, Venäjän, tuomioistuimen eteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hassi, olkaa hyvä.

14.31 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Putinin hyökättyä Ukrainaan raakalaismaisesti ja oikeudettomasti on varmaan hänelle ja muulle Venäjän johdolle ollut yllätys, miten voimakas ja yhtenäinen EU:n reaktio pakotteina ja muun muassa ase-toimituksin, eikä pelkästään EU:n vaan yleisemminkin lännen reaktio, on ollut. Samalla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2022 vp

suomalaisista varmaan varsin monelle on kirkastunut se, miten meidän oman elämämme ja turvallisuutemme kannalta on tärkeää, että olemme yhdessä EU-rintamassa emmekä yksin.

Tässä on kuitenkin särö. Orbánin johtama Unkari ei ole sallinut esimerkiksi asetoimittuksia kauttaan Ukrainaan eikä pannut Venäjän lentokoneita lentokieltoon. Mielestäni on tärkeää nyt myöskin huolehtia [Puhemies koputtaa] EU:n toimintakyvystä ja kehittää EU:n toimintaperiaatteita ja sääntöjä sillä lailla, [Puhemies: Kiitoksia!] että yksi maa ei pysty sabotoimaan yhteisrintamaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

14.32 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On oikein, että salissa keskustellaan jo mahdollisesta tulevaisuudesta ja siitä, että meidän pitää saada Venäjän sotarikolliset kansainvälisen tuomioistuimen eteen. Se varmasti on pitkä prosessi. Sehän tarkoittaisi, että siellä sisäpoliittisesti tapahtuisi jotain niin, että nyt nämä sotarikolliset eivät enää olisi vallassa.

Edustajat Adlercreutz ja Meri kysymyksissään toivat esille Kiinan. Se passiivinen rooli, joka Kiinalla on — itselleni tulee semmoinen pelko, että Kiina voisi käyttää nyt tätä hyvänä esimerkkinä siitä, kuinka roistomaisesti voidaan käyttäytyä, ja ottaa Taiwanin samalla tavalla haltuun. Onko ollut kansainvälisissä keskusteluissa tämä Kiinan mahdollinen toiminta jatkossa? Ja kuinka Kiina pystyttäisiin enemmän ottamaan mukaan yhteiseen rintamaan, koska heillä on mahdollisuus myös pelastaa Venäjän talous olemalla yrityksissä mukana [Puhemies koputtaa] ja siten tulla avaamaan kauppasuhteita taas takaisin muualle Eurooppaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

14.33 **Sebastian Tynkkynen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olimme edustajien Kyllönen, Järvinen ja Tanus kanssa Parlamenttienvälisen liiton yleiskokouksessa ja saimme kuin saimmekin sitten läpi tämän lauselman, jolla tuomittiin Venäjän järkyttävät toimet Ukrainassa. Mutta oli vain järkyttävää huomata, miten afrikkalaiset maat olivat jotenkin Venäjän otteessa ja Kiinan otteessa. Jopa Etelä-Afrikka, joka on Afrikan liberaaleimpia maita, äänesti ”abstention” siellä.

Ehkä tulevaisuuden osalta isoimpia kysymyksiä tulee olemaan sen jälkeen, kun Venäjä on selätetty, se, miten toimimme Kiinan suhteen, ja tästä edustaja Meri aloitti arvokkaan keskustelun täällä. Suomella ja ennen kaikkea EU:lla pitäisi olla oma, painava Kiina-strategiansa siinä, miten hankkiudutaan omavaraiseksi kaikkien niiden toimitusketjujen suhteen, joiden suhteen ollaan tällä hetkellä riippuvaisia Kiinasta. Me näimme jo koronan alkaessa, että pelkästään maskit olivat meille vaikea kysymys, mutta me olemme paljon enemmän kiinni [Puhemies koputtaa] Kiinassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

14.34 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän aggressiivinen hyökkäys Ukrainaan alkoi torstaina 24. helmikuuta, ja samana päivänä kokoontui Etyj talvikokoukseen Wienissä. Venäjän delegaatio oli läsnä etäyhteyksin ja puolusti voimak-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2022 vp

kaasti omaa tekoaan. Ainoastaan Valko-Venäjä 57 maasta puolsi Venäjän toimia. Yleensä näissä tapauksissa, kun olemme puhuneet Venäjän toimista, Keski-Aasian maat, erityisesti Kazakstan, ovat hyvin vahvasti tukeneet Venäjää, mutta tällä kertaa ei käynyt niin, ja sen jälkeen ilmeisesti ainoastaan Kirgistan on osoittanut jotakin ymmärrystä Venäjää kohtaan. Kuitenkin koko sen tilaisuuden jälkeen ja sen aikana on ollut se ajatus, että kansainvälinen yhteisö, mukaan lukien Etyj, on epäonnistunut toimissaan pitää rauha maassa. Järjestöä on merkittävästi uudistettava. Sillä ei ole mahdollisuutta asettaa pakotteita, koska se ei ole oikeudellinen elin, mutta se voi järjestää ja fasilitoida rauhanneuvotteluja.

Arvoisa puhemies! Kysyisin nyt [Puhemies koputtaa] ministeri Haavistolta: miten näette Etyjin tulevan roolin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pirttilahti, olkaa hyvä.

14.36 **Arto Pirttilahti kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oltiin tosiaan samassa Etyjin kokouksessa Junnilan ja Kauman kanssa. Siellä eri maat kyllä todella jyrkästi tuomitsivat Putinin sodan Ukrainaa kohtaan. Mutta Kauma otti esille tässä Etyjin uudistamisen, ja juuri sitä itsekin pohdin. Venäjähän on nyt syrjäytetty erilaisista muista järjestöistä. Miten tämän pitkän rauhankehityksen projektin osalta on, tulisiko kuitenkin Etyjissä Venäjänkin pitää mukana? Voidaanko me silti esimerkiksi sitä Moskovan prosessia läpi viedä, jos ei tätä yhteyttä siihen ole?

Toinen kysymys ministerille on: Mikä merkitys tässä maailmantilanteessa enää on liittoutumattomuudella tai puolueettomuudella ainakin Suomen kohdalta? Voisiko saada tähänkin vastauksen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä. [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna] Mikrofoni päälle.

14.37 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ukrainalaiset puolustavat nyt kotimaataan mutta myös koko Eurooppaa, myös meidän lastemme tulevaisuutta. On aivan selvää, että se, miten tämä järkyttävä Venäjän hyökkäyssota ja sen myötä syttynyt sotatila Ukrainassa päättyy, vaikuttaa meidän kaikkien tulevaisuuteemme. On myös täysin selvää, että Ukrainaa on autettava niin paljon kuin mahdollista, ja näin Suomi on tähän mennessä tehnyt yhdessä muun Euroopan kanssa. Tuota tukea on kuitenkin yhä edelleen vahvistettava. On myös erittäin tärkeää, että Venäjän hallinnolle tehdään nyt täysin selväksi, että näitä pakotteita ei tulla kevyin perustein purkamaan.

Edelleen kuitenkin Venäjällä jatkaa toimintaansa monia eurooppalaisia yritystahoja ja eliitin toimijoita. Kysyisinkin ministeriltä: onko Suomen mahdollista lisätä kritiikkiä tai painetta näitä toimijoita kohtaan, jotka nyt jatkavat siellä yritystoimintaansa siitä huolimatta, että maan hallinto käy järkyttävää sotarikoksiin syyllistyvää hyökkäystä Ukrainassa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kautto, olkaa hyvä.

14.38 **Juho Kautto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen kehitysyhteistyön painopiste on kaikkein köyhimmissä maissa, mikä onkin tärkeää. Suurin osa näistä maista sijaitsee Afrikassa, jossa Venäjä käy kovaa informaatio sotaa. Yksi merkki tästä on, että reilu 20 Afrikan maata jätti YK:n yleiskokouksessa äänestämättä Venäjän hyök-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2022 vp

käyksen tuomitsevasta julkilausumasta. Venäjän propagandan houkutus on sikäli ymmärrettävää, että Venäjän maine osassa Afrikkaa on entisiä siirtomaavaltoja parempi. Kysynkin: miten varmistetaan, että kehitysyhteistyömme edistää demokratiaa ja valtioiden loukkaamatonta suvereniteettia sekä ehkäisee sotaisaa suurvaltapolitiikka? Ei ehkä suoraan kuulu ulkoministerin toimivaltaan, mutta uskon, että tiedätte asiasta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

14.39 **Vilhelm Junnila ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On muistettava, ettei Venäjään ole ollut luottamista aiemminkaan lähihistoriassa. 2008 Venäjä valloitti Georgian Abhasian ja Etelä-Ossetian ja tunkeutui pitkälle Georgian maaperälle, muun muassa Goriin. Silloin hyökkäystä perusteltiin humanitaarisella operaatiolla venäläisväestön suojelemiseksi. Vuonna 2014 Venäjä hyökkäsi tunnistamattomilla vihreillä miehillä Krimiin ja lietsoi separatismia Donbasilla. Silloin presidentti Niinistö pyysi selvityksen kaksoiskansalaisuudesta, jonka sisäministeriö teki, mutta julkisuuteen tuotiin vain pieni muistio. Silloin kaksoiskansalaisia oli 20 000. Ulkoministeriö selvitti asiaa 2016, jolloin tunnustettiin uhka, että Venäjä voi poliittisesti aktivoida maanmiehiään Suomessa. Nyt kaksoiskansalaisia on 35 000, koska järjestely on vapaaehtoista. Milloin Suomi luopuu kaksoiskansalaisuudesta? Osahan on peräti kolmoiskansalaisia, kuten Gennadi Timtšenko.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, olkaa hyvä.

14.40 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Venäjän aggressiivinen, brutaali hyökkäys täyttää sotarikoksen merkit monelta osin. Sen takia kannustan myös Suomen hallitusta toimimaan niin, että taloudelliset pakotteet pysyvät voimassa niin pitkään kuin mahdollista. Niitä ei saa löysentää ennen kuin Ukrainan jälleenrakentaminen on päässyt vauhtiin, ja esimerkiksi Venäjän takavarikoitua omaisuutta pitää käyttää Ukrainan jälleenrakentamistyöhön, kun rauha joskus koittaa toivottavasti.

Kysymys sitten Suomesta ja Suomen resilienssistä: On sanottu ja lienee aika varmaa, että kun keskustelu Suomessa Nato-päätöksen tiimoilta kiihtyy, niin painostus kasvaa. Miten suomalaisia informoidaan ja ikään kuin koulutetaan sitä varten, [Puhemies koputtaa] että painostusta tulee olemaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt ministeri Haavisto, vastauspuheenvuoro kysymyksiin, noin viisi minuuttia.

14.41 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Ensin oli edustaja Ovaskan kysymys näistä rauhanneuvotteluista, minkälaisia turvatakuita Ukraina tarvitsee: Ukraina on lähtenyt neuvotteluissa siitä, että se toivoo kansainvälisen yhteisön voimakasta tukea näissä neuvotteluissa. Erikseen on mainittu YK:n P5 eli turvaneuvoston pysyvät jäsenet ja siten Saksan ja Turkin rooli, ja totta kai esimerkiksi Euroopan unionin puolelta ollaan valmiita antamaan niin paljon tukea tähän neuvottelutilanteeseen kuin mahdollista.

Edustaja Hyrkkö puhui disinformaatiosta ja sen levittämisestä. Tämä on hyvin paljon kansalaisten koulutukseen ja opetukseen ja tietoisuuteen liittyvä asia, ja sitä pyritään tekemään. Olette varmasti seuranneet esimerkiksi supon johtajan viimeaikaisia kommentteja,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2022 vp

joissa on varoiteltu kansalaisia siitä, että erilaista väärää tietoa on liikkeellä ja kannattaa suhtautua kriittisesti eri lähteisiin.

Edustaja Yrttiaho, kysyitte, onko jotakin kaupankäyntiä menossa vaikkapa siitä, että jos Suomi hakisi Naton jäsenyyttä, miten suhtaudutaan vaikkapa Turkin kohdalla Turkin EU-jäsenyyteen: Suomihan on aikanaan sitä kannattanut ja pitänyt esillä Turkin roolia, mutta sitten EU:n ja Turkin tiet ovat monellakin tavalla eronneet. Mitään tällaista kaupankäyntiä ei näissä yhteyksissä tehdä, mutta Turkki, kuten sanoin, ymmärtää Suomen turvallisuustilanteen, ja näiden vierailuiden yhteydessä on ollut mahdollista käydä sitä yksityiskohtaisemmin lävitse.

Useampi puhui täällä jälleenrakennuksesta — muun muassa edustaja Adlercreutz ja puheenjohtaja Halla-aho — ja, edustaja Kiuru, kysyitte, voisiko näitä takavarikoituja varoja käyttää jälleenrakennukseen. Varmasti se olisi hyvä ajatus, ja sitten täytyy tietysti miettiä, miten sotakorvauksia aikanaan maksetaan. Voiko tulevista kaasu- ja öljytuloista sitten lohkaista jonkun siivun tällaisiin sotakorvauksiin? Se olisi varmaankin optimaalinen ratkaisu. Sitä, päästäänkö siihen kansainvälisissä neuvotteluissa, on tietysti vaikea vielä määritellä.

Useammat edustajat, muun muassa edustajat Meri ja Adlercreutz ja Tynkkynen ja Myllykoski, kysyivät suhtautumisesta Kiinaan: Nyt ehkä itse ajattelen niin, että Kiina tarvitsee, totta kai, Venäjää raaka-ainelähteenä, mutta Kiina tarvitsee ennen kaikkea läntisiä markkinoita. Lännen markkinat ovat sille hyvin tärkeitä, ja se kaupallinen suhde, joka Kiinalla on myöskin Eurooppaan, on Kiinan taloudelle erittäin tärkeä. Uskon, että siinä on, voisi sanoa, se tietty yhteistyömahdollisuus, joka Kiinan kanssa on, ja samaan aikaan, kuten täällä on todettu, täytyy myöskin Kiinan ihmisoikeustilanteeseen suhtautua kriittisesti ja pitää sitä jatkuvasti esillä. Olisi myöskin kovin onnetonta, että muodostuisi tällainen Kiinan ja Venäjän jonkinlainen liitto tai yhteispeli siinä, että Venäjä saisi vaikkapa sotilallista apua Kiinalta — toivottavasti näin ei tule tapahtumaan.

Edustaja Zyskowicz kysyi hyvin relevantin kysymyksen siitä, millä tavalla voisi Eurooppa ehkä vielä kiristää näitä sanktioita, ja näihin energiasanktioihin liittyen, energiapakkoteisiin liittyen: Ensinnäkin on hyvä muistaa, että sanktioista päätetään aina yksimielisesti. Niihin tarvitaan kaikkien jäsenmaiden vihreää valoa, ja on jäsenmaita, joille tämä energiatilanne on niin herkkä tilanne, että sitä yhteisymmärrystä ei välttämättä löydy. Nämä jäsenmaat — jäsenmaita mainitsematta — puhuvat myöskin yhteiskuntarauhasta tässä yhteydessä, niin että jos tulisi tilanne, jossa keittiöihin ei tule kaasua tai asunnot ovat kylmiä ja lämmitys puuttuisi, niin se tietysti myöskin Euroopassa merkitsisi yhteiskuntarauhan kannalta negatiivista kehitystä.

Edustaja Kemppi nosti esille kansainvälisen yhteistyön huoltovarmuudessa ja ruokaturva-asioissa ja myöskin tämän pohjoismaisen yhteistyön näissä: Suomen aloitteesta nimenomaan pohjoismaisessa yhteistyössä huoltovarmuusasiat ovat nousseet entistä enemmän esille — erittäin tärkeä kysymys.

Edustaja Hassi nosti tämän Unkarin roolin aseviennissä. Täytyy sanoa, että kaikilla mailla on oma historiansa, ja kyllä nämä tapahtumat, joita on nähty Ukrainassa, unkarilaisten mieleen tuovat vuoden 1956, ja Unkarin ministeri on myöskin nostanut sen esiin. Eli tämä menee kuitenkin hyvin ihon alle myöskin Unkarissa, mitä he näkevät ja todistavat Ukrainassa. Minusta nyt on ollut hyvin laajaa EU-yhteisyyttä; niin Puola kuin Unkari on ollut tässä mukana, ja sitä täytyy kunnioittaa.

Edustaja Kauma nosti esille Etyjin rooliin: Me olemme siinä tavallaan kirkon harjalla, kun Suomen Etyjin puheenjohtajuus on nyt sitten vuonna 2025, ja tulemme varmasti teke-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 32/2022 vp

misiin tämmöisen uuden eurooppalaisen turvallisuusjärjestyksen kanssa, mitä se sitten onkaan tässä uudessa tilanteessa, millä tavalla rauhaa ja asekontrollia tullaan harjoittamaan tulevaisuuden Euroopassa. Varmasti meitä tarvitaan sitä myös ideoimaan, ja nyt on ehkä vähän liian aikainen hetki sille, mutta erittäin tärkeä kysymys.

Edustaja Virralla oli kysymys eurooppalaisista yrityksistä Venäjällä, ja uskon, että tietoisuus pakotteista ja myöskin tietoisuus kuluttajien vahvasta mielipiteestä alkaa mennä kaikille yrityksille viestinä, ja siihen voidaan vaikuttaa.

Sitten vielä aivan viimeinen: Edustaja Kautto nosti esille kehitysyhteistyökysymyksen ja demokratian edistämisen Afrikan maissa, ja minusta on hyvin tärkeä se panos, minkä Pohjoismaat ja Suomi voivat tuoda tähän Afrikka-yhteistyöhön. Emme katso kolonialistisesta taustasta käsin vaan katsomme silmästä silmään, olemme samalla tasolla, ja nimenomaan poliittinen yhteistyö ja sen edelleen kehittäminen Afrikan maiden kanssa on tärkeää. — Ehkä tässä, puhemies, vastauksia.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.